

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนและการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สมุทรปราการ เขต 2 โดยค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน
  - 1.1 ความหมายของบทบาท
  - 1.2 ความหมายของผู้บริหาร โรงเรียน
  - 1.3 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน
  - 1.4 การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูและการจัดการศึกษา
2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.1 ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.2 กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
  - 2.3 ขั้นตอนกระบวนการของการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.4 บทบาทของครูกับการวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.5 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.6 ประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน
  - 2.7 ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร โรงเรียน
4. บริบทโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ในส่วนของบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยจะแยกกล่าวเป็น 4 ประเด็น คือ ความหมายของบทบาท ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูและการจัดการศึกษา

1. ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” (role) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ณัฐพร ชินบุตร (2547, หน้า 46) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังคงเป็นไปตามความคาดหวังของตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย

บุญดา ไล่เลิศ (2550, หน้า 12) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น

อำไพ หมื่นสิทธิ์ (2553, หน้า 100) ได้ให้ความหมายคำว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามสถานภาพ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ หน้าที่และสิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับสภาพหรือฐานะตำแหน่งทางสังคมโดยที่สังคมจะกำหนดหรือคาดหวังบทบาทและบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือฐานะตำแหน่งไว้ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานภาพ หรือตำแหน่งนั้นๆ ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. ความหมายของผู้บริหารโรงเรียน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า ผู้บริหารโรงเรียนไว้ ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตนะ และสัมพันธ์ พันธุ์ฤกษ์ (2545, หน้า 24-25) ได้รวบรวมคำนิยามจากนักวิชาการทางการศึกษาต่างๆ ที่ได้ให้คำนิยาม คำว่า ผู้บริหารโรงเรียนไว้ในเชิงอุปมา อุปมัย ในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น เปรียบเทียบผู้บริหารโรงเรียนเป็นเช่น นักการศึกษา เป็นเช่นผู้นำ เป็นเช่นผู้บริหารจัดการและเป็นผู้มีความเชื่อในหลักการของตนเอง ทั้งยังกล่าวถึง หน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยว่า มีหน้าที่สร้างสรรค์กระบวนการทำงาน แบบมีส่วนร่วม การอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาหลักสูตร การจัด

การเรียนการสอน และการประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพ การบริหารงบประมาณ การนำเทคโนโลยี มาใช้และการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ธีระ รุญเจริญ ปรากฏา กล่าวขวัญ และสัมมาธนิษฐ์ (2545, หน้า 244) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของครู อาจารย์ และใช้ความรู้ความสามารถ ดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ

ขนิษฐา จิรนนท์ (2552, หน้า 20) ได้สรุปความหมายผู้บริหารโรงเรียน คือ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นทางการ และเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการ การศึกษาในระดับสถานศึกษา เพื่อดำเนินการบริหารทรัพยากรต่างๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อบรรลุ นโยบาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนผู้นำและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน คือ บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน ผู้บริหารที่ มุ่งส่งเสริมพัฒนา บริหารจัดการและดำเนินการให้ผู้เรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มุ่งมั่นในการที่จะจัดการการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ

3. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 9-10) ได้สรุปบทบาท ของผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

(1) จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

(2) จัดตั้งงบประมาณและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

(3) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานและความต้องการของนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น

(4) จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่ เหมาะสม และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(5) ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

(6) กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการ และประเมินผล การปฏิบัติงาน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนา และการดำเนินการทางวินัยกับ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด

(7) ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ผลประโยชน์ทรัพย์สินของสถานศึกษา

(8) จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ความร่วมมือใน การประเมินคุณภาพการศึกษา จากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานผล การประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(9) ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษา และสถาบันอื่นในชุมชนและท้องถิ่น

(10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวกับภารกิจภายในสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับ มอบหมายตามที่กฎหมายกำหนด

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2549, หน้า 57) ได้กล่าวโดยสรุปว่า งานบริหารโรงเรียนที่ ผู้บริหารจะต้องร่วมกับคณะอาจารย์และบุคลากรต่างๆ ภายใน โรงเรียนจัดให้มีขึ้นในการให้ การศึกษาแก่เด็ก มี 5 ประการ คือ การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียน หรือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารที่เกี่ยวกับชุมชน และ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน การบริหารงานอาคารสถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้บริการ การบริหารงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารจะต้องให้กระบวนการเทคนิค ทรัพยากรบุคคลและ สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติภารกิจเหล่านี้ให้ลุล่วงด้วยดี สร้างเด็กให้เติบโตขึ้นเป็นสมาชิกของสังคม ที่ดี ที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังของประเทศชาติสืบไป

บุญมี ปะพะวะ (2541, หน้า 36-41 อ้างถึงใน สมควร เหล่าประเสริฐ, 2550, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนว่าเป็น พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการวิจัยใน โรงเรียนซึ่งมี 5 ข้อ ดังนี้

(1) การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียนพฤติกรรมที่ผู้บริหาร ส่งเสริมให้มีนโยบายและแผนปฏิบัติงานวิจัยในโรงเรียน สนับสนุนด้านเงินทุน จัดหาอุปกรณ์ ประกอบการวิจัยในโรงเรียน เช่น เอกสาร ตำรา หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สนับสนุนให้ครู แต่ละคนให้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครู เป็นระยะ

(2) การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารยกย่องชมเชยรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความสามารถของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์วิจัยในโรงเรียน รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

(3) การให้ความสำคัญกับการวิจัยในโรงเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ สนับสนุนครูให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจัดการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ทางการวิจัยแก่ครู ส่งเสริมครูให้นำผลการวิจัยไปใช้และปฏิบัติงานด้วยกระบวนการทางการวิจัยอยู่เสมอ

(4) การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารเอาใจใส่การปฏิบัติงานวิจัยของครูอย่างเต็มที่ แนะนำให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดจากการทำวิจัยของครู และหาทางช่วยเหลือครูที่ยังไม่เคยทำการวิจัยให้มีโอกาสทำการวิจัย

(5) การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานวิจัยการให้ความคิดความชอบแก่ครูผู้ผลิตงานวิจัย การใช้ผลงานวิจัยเพื่อนำไปปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น การแนะนำช่วยเหลือครูให้ได้ส่งผลงานวิจัยเพื่อการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมทั้งการสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงขึ้น

ธนวรรณ บัวขุนเณร (2553) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำในฐานะผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้

(1) บทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ครู กระตุ้นครูให้ตื่นตัวในการปรับปรุงการเรียนการสอน

(2) บทบาทเกี่ยวกับการบริหารบุคลากร การพัฒนาบุคคล เป็นภารกิจที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

(3) บทบาทในการจัดหาเงินงบประมาณ และเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ ผู้บริหารสมัยใหม่ต้องมีทักษะทางเศรษฐกิจมากกว่าสมัยก่อน เพราะว่าโรงเรียนมีงบประมาณจำกัด จะรอแต่งบประมาณของทางราชการเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ผู้บริหารต้องรู้ว่าแหล่งเงินทุนอยู่ที่ไหน จะได้มาอย่างไร ต้องรู้จักร่วมมือกับท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสนับสนุน

(4) บทบาทในการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดี เพื่ออธิบายให้คนทั้งหลายรู้ว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ และคิดจะทำอะไรต่อไป เพื่อจะได้รับการสนับสนุนจากภายนอก การติดต่อของทางโรงเรียนกับทางบ้านนั้นส่วนใหญ่จะเป็นไป

ในทางลบ (Negative) คือ การทวงค่าเล่าเรียน การแจ้งข่าวนักเรียนที่ประพฤติผิด เป็นต้น ทำให้ผู้ปกครองไม่สบายใจ บางครั้งจดหมายที่ติดต่อไปยังผู้ปกครองไม่ได้อ่าน การติดต่อของโรงเรียนควรเป็นไปในลักษณะการแจ้งข่าวดีบ้าง เช่น ผลการเรียนที่ดีของนักเรียน ความดีเด่นของนักเรียนในด้านต่างๆ นอกจากนี้ ต้องพยายามสนองความต้องการของท้องถิ่นเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ชุมชนรู้จักโรงเรียนมากขึ้น

(5) บทบาทในการอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติงานทั้งหลายมุ่งสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นการใช้ภาวะในการทำให้ผู้อื่นปฏิบัติงานตามที่ผู้บริหารต้องการ จะทำให้กลุ่มปฏิบัติอยากทำด้วย เพื่อให้เขาเดินถูกทาง และหากมีข้อบกพร่องหรือออกนอกกลุ่มนอกทางก็แก้ไข คอยสังเกตดูอารมณ์ของผู้ปฏิบัติ ใครทำดีก็ยกย่อง ให้รางวัล พยายามจูงใจ และเข้าใจผู้ได้บังคับบัญชาให้เขาเหล่านั้นทำงานอย่างเต็มความสามารถ

(6) บทบาทในการสั่งการ หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างานมอบหมายงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติ ซึ่งอาจมอบหมายหรือสั่งการด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรได้

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554, หน้า 41-43) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการตามมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังนี้

(1) ด้านวิชาการ

(1.1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

(1.2) การวางแผนงานด้านวิชาการ

(1.3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

(1.4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

(1.5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

(1.6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

(1.7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

(1.8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

(1.9) การนิเทศการศึกษา

(1.10) การแนะแนว

(1.11) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

(1.12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

(1.13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

(1.14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

(1.15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

(1.16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

(1.17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(2) ด้านงบประมาณ

(2.1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตังงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

(2.2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

(2.3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

(2.4) การขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

(2.5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

(2.6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

(2.7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

(2.8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

(2.9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

(2.10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

(2.11) การวางแผนพัสดุ

(2.12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

(2.13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

(2.14) การจัดหาพัสดุ

(2.15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

(2.16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

- (2.17) การเบิกเงินจากคลัง
- (2.18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
- (2.19) การนำเงินส่งคลัง
- (2.20) การจัดทำบัญชีการเงิน
- (2.21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- (2.22) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

(3) ด้านการบริหารงานบุคคล

- (3.1) การวางแผนอัตรากำลัง
- (3.2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- (3.3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- (3.4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษา

- (3.5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- (3.6) การลาทุกประเภท
- (3.7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- (3.8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- (3.9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- (3.10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- (3.11) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- (3.12) การออกจากราชการ
- (3.13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- (3.14) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอ

พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- (3.15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทาง

การศึกษา

- (3.16) การส่งเสริมและการยกย่องเชิดชูเกียรติ
- (3.17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- (3.18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

- (3.19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

(3.20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

(4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

(4.1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

(4.2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

(4.3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

(4.4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

(4.5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

(4.6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

(4.7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(4.8) การดำเนินงานธุรการ

(4.9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

(4.10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

(4.11) การรับนักเรียน

(4.12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบรวมหรือเลิกสถานศึกษา

(4.13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

(4.14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

(4.15) การทัศนศึกษา

(4.16) งานกิจการนักเรียน

(4.17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

(4.18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

(4.19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน

(4.20) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

(4.21) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

ฯเป็น เรื่องจรรยาบรรณ (2555) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

(1) บทบาทระหว่างบุคคล (Interpersonal roles) ได้แก่ บทบาทจากหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่

(1.1) หัวหน้า (Figurehead) มีบทบาทในการบังคับบุคคลเพื่อให้ทำหน้าที่ที่รับผิดชอบ

(1.2) ผู้นำ (Leader) มีบทบาทในการกระตุ้น/เร้าผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในด้านการทำงาน หรือด้านอื่นๆ

(1.3) ผู้ติดต่อ (Liaison) มีบทบาทในการติดต่อกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ได้ข้อมูลและบริการด้านการค้า

(2) บทบาทด้านสารสนเทศ (Informational roles) ได้แก่

(2.1) ผู้ตรวจสอบ (Monitor) มีบทบาทในการค้นหาและรับข้อมูลมาใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก

(2.2) ผู้เผยแพร่ (Disseminator) มีบทบาทในการส่งข้อมูลที่ได้รับจากภายนอก หรือจากหน่วยงานย่อย ให้กับสมาชิกขององค์กร

(2.3) โฆษก (Spokesman) มีบทบาทในการส่งข้อมูลไปยังภายนอก ตามแผนหรือนโยบายขององค์กร

(3) บทบาทด้านการตัดสินใจ (Decisional roles) ได้แก่

(3.1) ผู้จัดการ (Entrepreneur) มีบทบาทในการค้นหาการจัดการและสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาส และ ริเริ่มหรือแนะนำในด้านการควบคุมภายในองค์กร

(3.2) ผู้จัดการสิ่งรบกวน (Disturbance handler) มีบทบาทในการปรับการทำงานให้ไปในทางที่ถูก เมื่อองค์กรเผชิญกับสิ่งรบกวนที่ไม่คาดคิดมาก่อน

(3.3) ผู้จัดการทรัพยากร (Resource allocator) มีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากร ให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามแผนกลยุทธ์ที่วางไว้

(3.4) ผู้เจรจา (Negotiator) มีบทบาทในการเป็นตัวแทนองค์กรในการติดต่อเจรจากับองค์กรอื่นๆ

บิวเชียน (อ้างถึงใน Knezevick, 1984, pp. 17-18) ได้กำหนดบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

(1) บทบาทผู้กำหนดทิศทาง (Direction setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา

(2) บทบาทผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่างๆ ของการศึกษา เป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้

- (3) บทบาทนักวางแผน (Planner) หมายถึง การเป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้น และระยะยาวร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา
- (4) บทบาทผู้ตัดสินใจ (Decision maker) หมายถึง เป็นผู้ตัดสินใจในการบริหารและการจัดการในสถานศึกษา
- (5) บทบาทนักจัดองค์การ (Organizer) หมายถึง เป็นผู้กำหนดโครงสร้างในการบริหารงานในสถานศึกษา
- (6) บทบาทผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change manager) หมายถึง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในการเปลี่ยนแปลง
- (7) บทบาทผู้ประสานงาน (Coordination) หมายถึง เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในสถานศึกษา
- (8) บทบาทผู้สื่อสาร (Communication) หมายถึง เป็นผู้ติดต่อประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
- (9) บทบาทผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict manager) หมายถึง เป็นผู้แก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา
- (10) บทบาทผู้แก้ปัญหา (Problem manager) หมายถึง เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่างๆ ของสถานศึกษา
- (11) บทบาทผู้จัดระบบงาน (System manager) หมายถึง เป็นผู้นำในการจัดระบบงาน และการพัฒนาสถานศึกษา
- (12) บทบาทผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional manager) หมายถึง เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
- (13) บทบาทผู้บริหารบุคคล (Personnel manager) หมายถึง เป็นผู้สรรหาคัดเลือกรักษา และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
- (14) บทบาทผู้บริหารทรัพยากร (Resource manager) หมายถึง เป็นผู้นำในการจัดทรัพยากรทั้งทรัพย์สิน สิ่งของ และบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด
- (15) บทบาทผู้ประเมิน (Appraiser) หมายถึง เป็นผู้ประเมินผลการทำงาน และโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา
- (16) บทบาทประธานในพิธี (Ceremonial head) หมายถึง เป็นผู้นำทางด้านจัดงาน และพิธีการต่างๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

(17) บทบาทผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public relator) หมายถึง เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่น

จากความหมายการกำหนดของหน่วยงานทางการศึกษาและแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน คือ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการงานต่างๆ คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และปฏิบัติการกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

4. การบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพของครูและการจัดการศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาดังจะเห็นได้จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ถึง 3 รูปแบบ ซึ่งได้แก่ (1) การศึกษาในระบบโรงเรียน (2) การศึกษานอกระบบโรงเรียน และ (3) การศึกษาตามอัธยาศัย โดย มุ่งเน้นภารกิจหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยการพัฒนาทั้งระบบซึ่งได้แก่ การพัฒนาคุณภาพของปัจจัยการผลิต การพัฒนาคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพเป็นไปได้ตามมาตรฐานคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตลอดจนสามารถสร้างสรรค์จร โลกสังคมให้มีความสงบ และมีสันติสุข ดังนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องใหม่ที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ได้รับอำนาจตามกฎหมาย ในการมีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจึงควรจะต้องมีความรู้ มีความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ อีกทั้งจะต้องพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของโลกในยุคข้อมูลข่าวสาร และจะต้องเป็นผู้นำครู บุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้เรียน ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชนให้เข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะสำเร็จได้ก็ด้วยความเอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้พร้อมๆ กับการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจให้กับครูผู้สอน ทั้งนี้ เพราะการมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ โดยที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ลงมือทำ แนะนำครูผู้สอน โดยการสร้างความตระหนัก ในความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ร่วมกันวางแผนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมาย คุณภาพของผู้เรียนกำหนดมาตรฐานคุณภาพ มีการวางแผนบริหารจัดการให้มีการกำหนดระบบงาน สร้างกลไกความรับผิดชอบที่ชัดเจนมีการปรึกษาหารือเพื่อให้บุคลากรทุกคนเห็นพ้องต้องกันแล้วจึงมอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคน ขณะเดียวกันก็ร่วมกันคิดกลยุทธ์หรือกลยุทธ์ เพื่อหาทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากสถานศึกษาอื่นจากผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนและดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดระบบการประเมินผลอย่างครบวงจร พร้อมทั้งวางแผนการกำกับ ติดตามประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก็ย่อมจะสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ริเริ่มและเป็น ผู้นำทางวิชาการอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การที่จะเป็นผู้นำที่มีศักยภาพเช่นนี้ได้ผู้บริหารจะต้องมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง พัฒนาครู และผู้เรียน ให้ได้พัฒนาไปตามศักยภาพอย่างมีคุณภาพ ด้วยการเป็นผู้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และบริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บังเกิดผลสูงสุดแล้วผู้บริหารยังต้องมีบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพอีกด้วย ดังนั้น ถ้าผู้บริหารไม่ตระหนักในความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและละเลยไม่สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การปฏิรูปการเรียนรู้ก็จะไม่บังเกิดผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำงานด้วยจิตใจที่แน่วแน่ มั่นคงโดยฝึกอุทิศตนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหานั้นๆ การที่จะต้องเผชิญและต้องหาทางแก้ไขให้สำเร็จ ดังนั้น การแสดงบทบาทที่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้บริหารและแสดงให้เหมาะสมกับตำแหน่งของผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอีกทั้งจะต้องเป็นบทบาทที่ครูผู้สอนผู้เรียนผู้ปกครองชุมชน และสังคมคาดหวังว่าผู้บริหารควรจะเป็น ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารควรจะเป็นผู้นำทางวิชาการที่

เข้มแข็งมีการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นที่ยอมรับ
พร้อมๆ กับการเป็นนักพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และลึกซึ้งตลอดจนมี
ความรู้ ความสามารถที่จะก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของชุมชน ของสังคม และของโลก
ด้วยการพัฒนาสถานศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพเพื่อสร้างสรรค์ศรัทธา ความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหารให้
บังเกิดแก่ทุกคนนอกจากนี้บทบาทในฐานะผู้ช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้ร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชาที่ยัง
เป็นบทบาทที่จำเป็นในยุคสมัยของสังคมวัตถุนิยมซึ่งให้ความสำคัญด้านวัตถุมากกว่าการเห็น
ความสำคัญของการพัฒนาด้านจิตใจ ผู้บริหารที่มีจิตใจที่พร้อมจะเป็น “ผู้ให้” ย่อมเป็นผู้ที่สมควร
แก่การยกย่อง สรรเสริญ ประการสำคัญ ถ้าผู้บริหารสามารถใช้ปัญญาในการกระทำตนให้เป็น
ตัวอย่างที่ดีในด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะยิ่งทำให้การแสดงบทบาทต่างๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
นอกจากนั้น บทบาทในการตัดสินใจที่มีประสิทธิผล ก็จะทำให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพเพราะ
ตัดสินใจไม่พลาด ส่วนอีกบทบาทหนึ่งที่ไม่ควรละเลยก็คือ การเป็นนักพูดที่มีศิลป์ มีศิลปะใน
การเจรจาต่อรองตลอดจนเป็นนักฟังที่ดี ที่พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้คนรอบข้าง อีกทั้งยัง
เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานเมื่อมีผู้รับฟังปัญหาข้อคับข้องใจผู้บริหารที่สามารถ
แสดงบทบาทต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว และบทบาทอื่นๆ ตามสถานการณ์ให้เหมาะสมก็ย่อมจะนำไปสู่
ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารมืออาชีพ
พึงตระหนักและมุ่งบริการให้เกิดผลอย่างจริงจัง คือการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งจะส่งผลสู่
การพัฒนาในด้านอื่นๆ ในโรงเรียนได้อย่างครอบคลุมในเชิงวิชาการ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน

ผู้วิจัยจะแยกกล่าวเป็น 7 ประเด็น คือ ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนกระบวนการ
การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ขั้นตอนกระบวนการของการทำวิจัยในชั้นเรียน บทบาทของครูกับ
การวิจัยในชั้นเรียน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนประโยชน์
ของการทำวิจัยในชั้นเรียน และปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน

1. ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545 มาตรา 24 ที่ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ข้อ (5) ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ
อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งความสามารถใช้ในการวิจัยเป็น
ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน

การสอน และแหล่งวิทยาการต่างๆ จากข้อกำหนดนี้ แสดงให้เห็นว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อวงการวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากครูจำเป็นต้องพัฒนา หลักสูตรวิธีการเรียนการสอน การจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนการพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน การเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการเรียน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยปัจจัยดังกล่าว จึงทำให้ครูอาจารย์ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้วิจัย เพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียน และการพัฒนาวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น

วงการวิชาการยุคปัจจุบันเน้นการวิจัยเป็นหัวใจหลักของการดำเนินกิจกรรมในทุกๆ เรื่อง เพราะมันจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ การทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นจะช่วยให้ครูมีวิถีชีวิตของการทำงานครูอย่างเป็นระบบเห็นภาพของงานตลอดแนวมีการตัดสินใจที่มีคุณภาพเพราะจะมองเห็นทางเลือกต่างๆ ได้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้นแล้วจะตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ อย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ครูนักวิจัยจะมีโอกาสมากขึ้นในการคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับเหตุผลของการปฏิบัติงานและครูจะสามารถบอกได้ว่างานการจัดการเรียนการสอนที่ปฏิบัติไปนั้นได้ผลหรือไม่เพราะอะไรนอกจากนี้ครูที่ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนนี้จะสามารถควบคุม กำกับ และพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองได้อย่างดีเพราะการทำงาน และผลของการทำงานนั้นล้วนมีความหมายและคุณค่าสำหรับครูในการพัฒนานักเรียนผลจากการทำวิจัยในชั้นเรียนจะช่วยให้ครู ได้ตัวบ่งชี้ที่เป็นรูปธรรมของผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูอันจะนำมาซึ่งความรู้ในงานและความปิติสุขในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องของครู เป็นที่คาดหวังว่าเมื่อครูผู้สอน ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานสอนอย่างเหมาะสมแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษาระดับชาติและวิชาชีพครูอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- (1) นักเรียนจะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- (2) วงวิชาการการศึกษาจะมีข้อความรู้และ/หรือนวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนที่เป็นจริงเกิดมากขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อครูและเพื่อนครูในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

- (3) วิถีชีวิตของครู หรือวัฒนธรรมในการทำงานของครู จะพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (Professional teacher) มากยิ่งขึ้นทั้งนี้เพราะครูนักวิจัยจะมีคุณสมบัติของการเป็นผู้แสวงหาความรู้หรือผู้เรียน (Learner) ในศาสตร์แห่งการสอนอย่างต่อเนื่องและมีชีวิตชีวาจนในที่สุดก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่กว้างขวาง และลึกซึ้งในศาสตร์และศิลป์แห่งการสอนเป็นครูที่มีวิทยายุทธแกร่งกล้าในการสอนสามารถที่จะสอนนักเรียนให้พัฒนาก้าวหน้าในด้านต่างๆ ในหลายบริบทหรือที่เรียกว่าเป็นครูผู้รอบรู้ หรือครูปรมาจารย์ (Master teacher) ซึ่งถ้ามีปริมาณครูนักวิจัยดังกล่าวมากขึ้นจะช่วยให้การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมั่นคงในปัจจุบัน

เป็นที่ยอมรับกันว่าการวิจัยในชั้นเรียนจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิถีชีวิตของครูเพื่อให้ครูพัฒนาไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพในสังคมวิชาการของวิชาชีพครู

เกษร กุณาใหม่ (2549, หน้า 11) กล่าวถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่ครูใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ และเป็นการพัฒนาการเรียนนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบเชื่อถือได้

สุวิมล ว่องวานิช (2555, หน้า 24) กล่าวถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนไว้ 7 ประการ สรุปได้ดังนี้

- (1) ให้โอกาสแก่ครูในการสร้างองค์ความรู้ทักษะการทำวิจัยการประยุกต์ใช้ตระหนักทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
- (2) เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลจากการทำงาน
- (3) เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรงเนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ
- (4) ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในสถานที่ทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา
- (5) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัยทำให้กระบวนการวิจัยเป็นประชาธิปไตยทำให้เกิดการยอมรับในความรู้
- (6) ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล
- (7) ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ครูกับการวิจัยเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้ชัดเจนในสองทศวรรษที่ผ่านมา แต่ที่จริงมีจุดกำเนิดมาก่อนและมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ต้นศตวรรษที่ 20 พบว่า John Dewey นักปราชญ์ผู้นำแนวคิดเชิงพัฒนาการ ได้กล่าวถึงการคิดเชิงสะท้อนของครู ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของแนวคิดครูกับการวิจัยในปัจจุบัน แต่ประกายความคิดนี้ไม่ได้รับการสานต่อ จนกระทั่งหลายทศวรรษต่อมาเกิดความตื่นตัว เรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการ นักการศึกษาจึงได้ให้ความสนใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติการของครู วิวัฒนาการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการนำมาใช้ในวงการศึกษาศึกษา (เกษร กุณาใหม่, 2549, หน้า 7) สรุปได้ดังนี้

ในช่วง ค.ศ.1910-1938 John Dewey ส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงสะท้อนสำหรับครูและริเริ่มให้ประยุกต์ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ปัญหา

คำว่า "การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)" เริ่มใช้เป็นครั้งแรกโดยนักจิตวิทยาสังคมชื่อ Kurt Lewin ตั้งแต่ช่วงปี 1940s ในการเสนอแนวคิดเรื่องพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

โดยผนวกทฤษฎีเชิงสังคม ให้เข้ากับการปฏิบัติจริงในสังคม ต่อมาในช่วงปี 1940s นักการศึกษาเริ่มให้ความสนใจแนวทางของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ Stephen Corey นักปราชญ์การศึกษาแนวปฏิรูปเสนอแนวคิดเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน โดยสนับสนุนให้ครูเป็นนักวิจัยในชั้นเรียนของตนควบคู่กับการเป็นผู้ปฏิบัติการสอน แต่แนวคิดดังกล่าวนี้ ยังไม่แพร่หลายในวงการศึกษานั้น จุดเริ่มที่ทำให้แนวคิดเป็นรูปธรรม เกิดขึ้นในช่วงปฏิรูปการศึกษาในยุโรป โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ ในช่วงปี 1960s ได้เกิดการวิพากษ์ช่องว่างระหว่างทฤษฎีและแนวคิด ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนกับการปฏิบัติจริงในโรงเรียน L. Stenhouse (1975) และ J. Elliot (1977) ได้สนับสนุนแนวคิดว่าครูควรมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรของตน โดยมีการวิจัยในโรงเรียนและดำเนินการเป็นคณะวิจัยร่วมระหว่างครูกับนักการศึกษา (Collaborative research) แม้ยังไม่ใช้การวิจัยที่ริเริ่ม โดยครูและยังไม่ปฏิบัติกันแพร่หลายในวงกว้าง แต่ถือว่าเป็นจุดกำหนดแนวคิด "ครูนักวิจัย" ของ Stenhouse Carr และ Kemmis เป็นผู้เริ่มนำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการไปใช้อย่างจริงจังในโรงเรียนที่ประเทศออสเตรเลีย ในระยะต้นช่วงปี 1980s ตามแนวคิดทฤษฎี "Critical Social Theory" ของ Habermas (1972) แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน แพร่หลายจากประเทศอังกฤษและออสเตรเลียสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นแนวโน้มสำคัญในประเทศต่างๆ ตั้งแต่ช่วงปลายของ 1980s

Elliott (1999) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ ว่าเป็นการวิจัยประยุกต์ประเภทหนึ่งที่มีจุดหมายเพื่อการปรับการเรียนการสอนของครู ไม่เน้นการอ้างอิงผลการวิจัยไปยังประชากรใด

สำหรับประเทศไทย การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้เริ่มขึ้น เพราะความพยายามที่จะพัฒนาวิชาชีพครู และการส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายแห่งที่ต้องการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งผลจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 12-14) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยให้ครูเป็นทั้งผู้ทำวิจัยและใช้ผลการวิจัย

นักวิชาการหลายๆ ท่าน ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันออกไป ดังนี้ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เป็นการวิจัย

ที่มุ่งแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเป็นครั้งๆ ไป หรือเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ผลการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research) ที่ค้นพบนี้ไม่สามารถนำไปใช้อ้างอิงกับกลุ่มอื่นๆ ได้ เพราะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจำกัดหรือเป็นปัญหาเฉพาะที่ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน บางอย่างที่ต้องการคำตอบมาอธิบายเฉพาะที่เกิดขึ้นในห้องที่ตนรับผิดชอบอยู่เท่านั้น (รัตนา ศรีเหรียญ, 2547, หน้า 22-23)

เกษร กุณาใหม่ (2549, หน้า 10) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยปฏิบัติการในห้องเรียนที่ครูใช้เป็นกระบวนการในการแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนของตน

ดิเรก จันทรเพ็ญ (2550, หน้า 13) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการเพื่อการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หากพบว่า การสอนในเรื่องใดมีปัญหาควรต้องทำการแก้ไขปัญหา โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ควบคู่ไปด้วย เพื่อการแก้ปัญหาได้อย่างทันที่ และให้ถือว่าการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ

ดิเรก จันทรเพ็ญ (2550, หน้า 9) สรุปความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า หมายถึง การดำเนินการของครูอย่างเป็นระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการสะท้อนผล และหาวิธีการแก้ปัญหาตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนด้วยกระบวนการวิจัยที่เชื่อถือได้ เพื่อการแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการเรียนการสอน

นวพร กวางแก้ว (2550, หน้า 11) การวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญๆ คือ การหาความรู้ หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสภาพการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนหรือเพื่อแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

กนิษฐา เชาววัฒนกุล (2553, หน้า 102) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ของตนเองให้ทั้งตนเอง และกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

อดุลย์ สนั่นเอื้อเม็งไชสง (2553, หน้า 16) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยโดยครูผู้สอนเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างมีระบบระเบียบ

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนซึ่งปัญหานั้นนำมาทำวิจัย คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนในการจัดการเรียนการสอน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เป็นวิธีการที่ครูใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยมีการวางแผนอย่างมีระบบมีการดำเนินการอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนให้มีประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนและเชื่อถือได้

2. กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 19-24) ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กล่าวถึงการวิจัยในกระบวนการจัดการศึกษาของผู้เกี่ยวข้องไว้ว่า ให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และผู้จัดการศึกษาทุกระดับ จึงจะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง โดยมีเป้าหมายมุ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบและยั่งยืน ดังนั้นการนำเอากระบวนการวิจัยไปพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปใช้ทำการวิจัย เช่น มีความคิดใหม่ๆ จัดทำโครงการ สร้างสื่ออุปกรณ์ สิ่งประดิษฐ์ ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้หรือสร้างสรรค์ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน แก้ปัญหา ตรวจสอบความรู้ของตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่ต่างๆ เกิดการบริโภคนิยมเชิงสร้างสรรค์ ครูผู้สอนในฐานะนักการศึกษานักพัฒนาหลักสูตรนักวิจัยทำการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้กระบวนการวิจัยในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาตนเอง โดยทำการวิจัยควบคู่กับการพัฒนาการเรียนการสอน และการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนไปใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในแผนการเรียนรู้ การหาความรู้หรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของการเรียนการสอนในชั้นเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นการศึกษารายกรณี (Case study) ผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อนำไปสู่คุณภาพการศึกษาที่แท้จริงและยั่งยืน

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งพัฒนาหรือแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนและขณะที่สอน นำผลที่ค้นพบมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และพัฒนาสถานศึกษาไปสู่คุณภาพการศึกษาที่แท้จริงและยั่งยืน ดังนั้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในส่วนของครูผู้สอนส่วนมากได้ยืนยันคำว่า “การวิจัยในชั้น

เรียน” (Classroom action research) เป็นการวิจัยที่ทำในบริบทของชั้นเรียนและมุ่งนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตน เป็นการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครู ให้ไปสู่ความเป็นเลิศและมีความอิสระทางวิชาการ การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการวิจัยลักษณะเชิงปฏิบัติ (Action research) และควรใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development: R&D) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งนำความรู้ทางวิชาการหรือจากการสร้างทฤษฎีหรือแนวคิดใหม่ๆ ไปพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการที่สามารถนำไปแก้ปัญหา และทดลองใช้จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ แล้วจึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้างเพื่อการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายการพัฒนา (การเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นในทิศทางหรือในลักษณะที่ต้องการ) ดังนั้นถ้านำมาใช้กับวิจัยในชั้นเรียน ก็คือ ระบุว่าครูบกพร่องไว้ที่ตรงไหน ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้ไปถึงหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการมีอะไรบ้างอยู่ในระดับใด อาจเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตร มาตรฐานการศึกษา ฯลฯ และขั้นพัฒนาหรือเส้นพัฒนาของคุณลักษณะของผู้เรียนควรเป็นอย่างไร ดังนั้น ขั้นนี้ถ้าเป็นวิจัยเรื่องอื่นๆ ในกรณีข้อมูลไม่เพียงพอต้องมีวิจัยเอกสารและวิจัยสำรวจเพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 การวางแผนกระบวนการดำเนินการและปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อยๆ เช่นสำรวจและประเมินทางเลือกต่างๆ ในการพัฒนาผู้เรียน เลือกทางเลือกที่ดีและเหมาะสมโดยทางเลือกนั้นๆ ประเมินติดตามผลการพัฒนา ปรับปรุงและพัฒนาวิธีการพัฒนาผู้เรียน

ขั้นที่ 3 บรรลุเป้าหมายให้ประเมินสถานะสิ้นสุด เมื่อบรรลุเป้าหมายในเรื่องนี้แล้วเริ่มการพัฒนาในเรื่องใหม่อย่างไรจะเห็นได้ว่า R&D มีลำดับขั้นตอนการพัฒนา การทำวิจัยในชั้นเรียนจึงต้องอาศัย R&D ซึ่งขั้นตอนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ครูต้องดำเนินการเพื่อนำไปใช้ใน รูปแบบ R&D คือ

(1) ตรวจสอบและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน หาสาเหตุของปัญหา และกำหนดเป้าหมายการพัฒนา นั่นคือ ระบุว่าครูได้บกพร่องไว้

- (2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- (3) พัฒนานวัตกรรม
- (4) ออกแบบการทดลอง
- (5) สร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด
- (6) ทดลอง รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผล
- (7) เขียนรายงานการวิจัย

สำหรับครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยครูผู้สอนเองต้องรู้กระบวนการวิจัยและทำวิจัยเป็นก่อน และในกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นกระบวนการวิจัย เช่น การสอนแบบสัมมนา การสอนแบบสืบสวน การสอนแบบกรณีศึกษา การทำโครงการ การสอนเน้นการวิจัยเป็นฐาน (Research – Based Learning : RBL) เป็นต้น และต้องให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน เช่น ในการจัดการสอนแบบ RBL นั้นมีสเกลบทบาทของผู้สอนตั้งแต่สเกลของผู้ปฏิบัติ และค่อยๆเปลี่ยนสเกลเรื่อยๆ จนเป็นผู้จัดการ (Manager) โดยใช้วิธีสอนให้ คำปรึกษาเป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเกิดผลงานอย่างสร้างสรรค์ ผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสังคมได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น เพื่อนครูที่จัดการเรียนการสอนและมอบหมายเรื่องให้ผู้เรียนสอนกันเองทั้งที่ผู้เรียนไม่มีความรู้เรื่องนั้นมาก่อน เป็นการสอนที่ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของการสอนแบบ RBL ถ้าเป็นเรื่องทั่วไปที่ค้นคว้าเพิ่มเติมก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าเป็นเรื่อง หลักการ ทฤษฎี สาระสำคัญ ครูต้องมีบทบาทในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้การวิจัยในชั้นเรียนมีคุณค่าและมีความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการวิจัย เป็นกระบวนการที่มุ่งแก้ปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน เริ่มต้นด้วยการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบ หรือวิธีการใช้แก้ปัญหา ออกแบบงานวิจัย การสร้างเครื่องมือ การทดลอง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สรุปผลที่ได้และรายงานผลการประเมินการวิจัย

3. ขั้นตอนกระบวนการของการวิจัยในชั้นเรียน

สำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2546, หน้า 3) กล่าวถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยและพัฒนาว่ามีลักษณะการดำเนินงานดังนี้

(1) การวางแผนการวิจัย ประกอบด้วยกิจกรรมการสร้างความตระหนักในบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน การประชุมร่วมกัน เพื่อครูฝ่ายสนับสนุน สำรวจความต้องการ ความจำเป็น หรือปัญหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์การวิจัย การกำหนดวิธีการดำเนินงาน กำหนดเกณฑ์ในการวัดผลการเรียนรู้

(2) การลงมือทำ เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติตามแผนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของแต่ละคนที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาเทคนิค วิธีการสอน สื่อ เครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ นำไปทดลองสอนในห้องเรียน สังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ติดตาม กำกับ ดำเนินงานรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลของการปฏิบัติ

(3) การตรวจสอบ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ เทคนิค วิธีการ สื่อ เครื่องมือต่างๆ ที่ครูจัดทำ สร้างขึ้นและนำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการใช้แบบบันทึก แบบสังเกต แบบประเมิน แบบทดสอบต่างๆ เหมาะสม สามารถปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด มีข้อบกพร่องจากการปฏิบัติหรือไม่และควรปรับปรุง พัฒนา เพิ่มเติมอย่างไร

(4) การพัฒนาปรับปรุง เป็นขั้นตอนของการปรับปรุง พัฒนาข้อบกพร่องของ เทคนิค วิธีการ สื่อ เครื่องมือต่างๆ ให้มีคุณภาพดีขึ้น เช่น น่าสนใจ ง่าย ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เร็วขึ้น พัฒนาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้เรียนได้ และนำไปทดลองใช้เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ ของผู้เรียนอีกครั้ง จนแน่ใจว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด จึงสรุปรายงานผลการวิจัย และพัฒนาที่ได้ดำเนินการมาและเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมงานต่อไป

ดิเรก จันทรเพ็ญ (2550, หน้า 25) กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนจะต้องปฏิบัติตาม ขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น การปฏิบัติตามแผน และการสรุปผลที่ได้ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน

จรัญ สุขเสรี (2550, หน้า 19) ได้สรุปขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน เป็นวิธีการที่ จะต้องมีการดำเนินการเป็นวงจรรูปอย่างต่อเนื่อง มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่สามารถปฏิบัติได้จริง และต้องปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

- (1) การกำหนดปัญหาการวิจัย
- (2) การศึกษาแนวคิด หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- (3) การออกแบบการวิจัย
- (4) การดำเนินการวิจัย
- (5) การสรุปผลการวิจัย

ขนิษฐา จิรนนท์ (2552, หน้า 69) กระบวนการและขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียน อาจะยืดหยุ่น ได้ขึ้นอยู่กับวิชาการที่แต่ละคนจะกำหนด สำหรับผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการวิจัยใน ชั้นเรียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอน วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบหรือวิธีการที่ใช้ แก้ไขปัญหาออกแบบงานวิจัย สร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและ สรุปผลการวิจัย และเขียนรายงานและเผยแพร่การวิจัย

จากการวิเคราะห์กระบวนการหรือขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน พบว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการประยุกต์ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยทางการศึกษากับการจัดกิจกรรม ในชั้นเรียน แต่กำหนดขอบเขตไว้ในห้องเรียน โดยผู้สอนค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา มา

จัดลำดับสาเหตุในการแก้ปัญหา โดยกำหนดวิธีการหรือนวัตกรรมที่เหมาะสมโดยศึกษาเอกสาร ตำราต่างๆ แล้วนำมาวางแผนการแก้ปัญหาให้เป็นระบบ และถ่วงน้ำหนักข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ ผลการดำเนินงาน

4. บทบาทของครูกับการวิจัยในชั้นเรียน

สัมมา รัตนชัย (2544, หน้า 12-14) กล่าวถึง บทบาทครูกับการวิจัยในชั้นเรียนว่า ภารกิจที่สำคัญของครู คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร และการพัฒนาคน ครูต้องมีบทบาทที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) ครูในฐานะนักการสอน
- (2) ครูในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร
- (3) ครูในฐานะนักวิจัย

บทบาทของครูทั้ง 3 ประการข้างต้น เป็นบทบาทที่มีความสัมพันธ์และต้อง ดำเนินการไปพร้อมๆ กันการที่ครูทำการพัฒนาและปรับแผนการสอน นำแผนการสอนไปใช้และ นำข้อมูลที่ได้จากการใช้แผนการสอนไปปรับปรุง แก้ไข นั่นคือ ครูกำลังทำบทบาทหน้าที่ในฐานะ นักการสอนและนักพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้การพัฒนาปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร และการพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งต้อง ดำเนินการควบคู่กันไป ดังนั้นครูในฐานะนักวิจัย จึงเป็นบทบาทของครูที่เกิดขึ้นไปพร้อมกับครูใน ในฐานะนักการสอนและครูในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากครูในฐานะนักวิจัยเป็นรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาของครูอันเกิดจากการใช้หลักสูตร

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ครู ในฐานะนักการสอน 2) ครูในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร 3) ครูในฐานะนักวิจัย ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความสัมพันธ์และต้องดำเนินไปพร้อมๆ กันอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ครูจะต้องตระหนักว่าหน้าที่หลักคือ การสอน การทำวิจัยจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ไม่เป็น ผลกระทบอันไม่พึงปรารถนาต่อผู้เรียน ครูจะต้องบริหารเวลาให้เหมาะสมไม่เบียดบังเวลาใน การสอนเป็นการเฉพาะ แต่ควรมีลักษณะเป็นการบูรณาการ ไปด้วยกับการสอนตามปกติ การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้จึงจะช่วยให้ครูเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูงมากขึ้น

5. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน

มีผู้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ให้ประสบความสำเร็จ ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 137-140) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนไว้ 8 ประการดังนี้

(1) สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงาน

(2) กำหนดเป็นนโยบายและแผนงานของโรงเรียนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน

(3) พัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน

(4) โรงเรียนมอบหมายให้ครูทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนคนละ 1 เรื่อง

(5) สนับสนุนให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจครู

(6) นิเทศติดตามผลการวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ

(7) รวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน

(8) จัดให้มีประกวดผลการวิจัยในชั้นเรียน

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 7) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยระบุถึงผลการศึกษาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่าโรงเรียนในโครงการที่มีผลการวิจัยในชั้นเรียนของครูร้อยละ 100 นั้นมีผลจากผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนนั้นเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงานการวิจัยไม่ใช่ภาระงานที่เพิ่มขึ้น แต่เป็นสิ่งที่ครูทำอยู่แล้วในการจัดกระบวนการเรียนการสอนทั้งซึ่งให้ครูเห็นความสำคัญในการทำวิจัยซึ่งผลจากการวิจัยสามารถนำมาใช้พัฒนาการเรียนการสอนหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

(2) กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนเพื่อให้ครูทุกคนต้องทำวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน เช่น ให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 เรื่อง หรือให้ครูหลายคนร่วมมือกันทำวิจัยเป็นกลุ่มในระดับหมวดวิชาระดับชั้น หรือทุกคนร่วมมือทำวิจัยเรื่องเดียวกันทั้งโรงเรียนและเพื่อให้ครูสามารถดำเนินการวิจัยได้จนแล้วเสร็จโรงเรียนควรจัดกิจกรรมช่วยเหลือดังนี้

(2.1) จัดครูพี่เลี้ยงและปรึกษาการทำวิจัยโรงเรียนอาจจัดแบ่งครูเป็นกลุ่มย่อยๆและจัดครูในโรงเรียนเป็นพี่เลี้ยงในการทำวิจัยประจำกลุ่มครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการทำวิจัย เช่น ครูที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรืออาจารย์ 3 เป็นพี่เลี้ยงสำหรับโรงเรียนที่ไม่สามารถจัดหาครูพี่เลี้ยงให้ได้อาจเชิญบุคคลภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์มาเป็นพี่ปรึกษาการทำวิจัย

(2.2) จัดคลินิกวิจัยในโรงเรียนโดยหาเอกสารตำราเกี่ยวกับการทำการวิจัยในชั้นเรียนและเชิญที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงในการทำวิจัยมาให้คำปรึกษา แนะนำตามเวลาที่กำหนด โดยอาจกำหนดช่วงเวลาที่ย่างจากกิจกรรมการเรียนการสอนหรือหลังเลิกเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือ 2 สัปดาห์ต่อครั้งหรือตามความเหมาะสมของโรงเรียน

(2.3) ให้ครูนำเสนอความก้าวหน้าของงานวิจัยเป็นระยะๆ โรงเรียนกำหนดช่วงเวลาที่แน่นอนในการทำผลงานวิจัยมาเสนอความก้าวหน้ากับครูพี่เลี้ยงเช่นเดือนละ 1 ครั้งครูจะได้กำหนดแผนงานที่ต้องทำและงานที่ทำแล้วมาปรึกษาครูพี่เลี้ยงและปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษาให้กำลังใจและยืนยันงานที่ทำแล้วเพื่อให้ครูเกิดความมั่นใจในสิ่งที่ทำรวมทั้งมีโอกาสนำแผนงานที่จะทำต่อไปมานำเสนอนอกจากนี้ยังมีโอกาสซักถามแนวทางแก้ไขอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นทำให้ครูสามารถทำวิจัยได้จนแล้วเสร็จการที่ครูนำผลงานมาเสนอและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อนครูทำให้เป็นตัวอย่างการดำเนินการวิจัยซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้กับงานของครูในอนาคตต่อไปซึ่งเป็นผลดีกว่าการที่ครูทำวิจัยโดยลำพัง

(3) จัดการประชุมครูทุกคนเพื่อชี้แจงให้เห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) และมาตร 30 ที่กำหนดให้ครูต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและผลจากการทำวิจัยในชั้นเรียนก่อให้เกิดประโยชน์กับครูในด้านการพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าขึ้นด้วย

(4) การวางแผนการปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียนโดยจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยวิธีศึกษาร่วมกันและอภิปราย

(5) กำหนดให้มีการประชุมวิชาการเดือนละ 1 ครั้งเพื่อชี้ให้ครูเกิดความเข้าใจตรงกันในความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน

(6) จัดหาหนังสือตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูศึกษาด้วยตนเองเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล

(7) มอบหมายให้ครูศึกษาหาความรู้เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนจากเอกสารตำราแล้วผลงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันดังนี้

(7.1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(7.2) การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(7.3) วงจรการเรียนรู้แบบ PDCA และแบบ PAOR

(7.4) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

(7.5) การศึกษาการวิจัยในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย

(8) การวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกันกับผู้บริหาร ให้ครูเข้าร่วมประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่พบบ่อยในการจัดการเรียนการสอนรายวิชานั้นๆ และวางแผนดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาพร้อมกัน ค้นหาวิธีการที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหา และจัดทำนวัตกรรมที่นำมาใช้แก้ปัญหา

(9) จัดการประชุมย่อยระหว่างครูกับผู้บริหาร โรงเรียนเพื่อติดตามผลการวิจัยการให้คำปรึกษาแนะนำและแลกเปลี่ยนความรู้

(10) การจัดประชุมย่อยระหว่างครูกับครูในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับครูสามารถที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียนได้

(11) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้วิทยากรภายในโรงเรียนเพื่อให้ครูทราบถึงเหตุผลที่ต้องทำวิจัยในชั้นเรียน ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ปัญหาของครูและขั้นตอนในการวิจัยในชั้นเรียน

(12) การกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานการวิจัยในชั้นเรียน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ตำราเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ค่ายก่องชมเจริญรางวัลแก่ผู้ทำการวิจัยได้สำเร็จ จัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นพี่เลี้ยงแก่คณะครูในโรงเรียน จัดเวลาให้มีการปรึกษาหารือเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนและจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในและนอกโรงเรียน

บุญมี ปะพะวะ (2541, หน้า 36-41 อ้างถึงใน สมควร เหล่าประเสริฐ, 2550, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนว่าเป็นพฤติกรรม การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียนซึ่งมี 5 ข้อ ดังนี้

(1) การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในโรงเรียนพฤติกรรมที่ผู้บริหารส่งเสริมให้มีนโยบายและแผนปฏิบัติงานวิจัยในโรงเรียน สนับสนุนด้านเงินทุน จัดหาอุปกรณ์ประกอบการวิจัยในโรงเรียน เช่น เอกสาร ตำรา หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สนับสนุนให้ครูแต่ละคนให้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และติดตามผลการปฏิบัติงานวิจัยของครูเป็นระยะ

(2) การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารยกย่องชมเชยรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความสามารถของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์วิจัยในโรงเรียน รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

(3) การให้ความสำคัญกับการวิจัยในโรงเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆ สนับสนุนครูให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจัดการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้ทางการวิจัยแก่ครู ส่งเสริมครูให้นำผลการวิจัยไปใช้และปฏิบัติงานด้วยกระบวนการทางการวิจัยอยู่เสมอ

(4) การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารเอาใจใส่การปฏิบัติงานวิจัยของครูอย่างเต็มที่ แนะนำให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดจากการทำวิจัยของครู และหาทางช่วยเหลือครูที่ยังไม่เคยทำการวิจัยให้มีโอกาสทำการวิจัย

(5) การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของครูผู้ทำวิจัยในโรงเรียน พฤติกรรมที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานวิจัยการให้ความคิดความชอบแก่ครูผู้ผลิตงานวิจัย การใช้ผลงานวิจัยเพื่อนำไปปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น การแนะนำช่วยเหลือครูให้ส่งผลงานวิจัยเพื่อการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมทั้งการสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนให้เกิดประสิทธิภาพบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนให้ครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ มีหลายประการ ในภาพรวมอาจแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การวิจัยในชั้นเรียนที่นักวิชาการได้ให้ความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ จัดหมวดหมู่เป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) การพัฒนาให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน โดยการจัดให้มีนโยบายหรือข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยที่ชัดเจน มีการประชุมคณะครู เพื่อชี้แจงนโยบายวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ของครูที่จำเป็นต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีการจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร มีการรวบรวมข้อมูล สารสนเทศต่างๆ เพื่อรองรับการวิจัยด้าน

การพัฒนาการเรียนการสอนของหน่วยงานต่างๆ เพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน มีการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในการหาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อครู มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อทำการวิจัยในชั้นเรียน มีการจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศติดตามดูแลการทำวิจัยของครูให้เป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนการวิจัย มีการนิเทศ ติดตาม เพื่อรับทราบปัญหา ข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อยและช่วยแก้ไขพัฒนาปรับปรุงการทำวิจัย

(2) การให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน โดยการจัดให้มีการพัฒนาให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน มีการชี้แนะ กระตุ้น สร้างความตระหนักให้ครูปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัย มีการสนับสนุนให้ครูได้ศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีการพัฒนาให้ครูศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยการแนะนำให้ครูอ่านจากตำรา เอกสารและวารสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน มีการติดต่อประสานงานเพื่อแสวงหาแหล่งความรู้หรือผู้รู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนแก่ครู มีการเชิญวิทยากรครูต้นแบบมาให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและแนวปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและแนวปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน มีการร่วมมือกันวางแผน ออกแบบการวิจัยในชั้นเรียนกับแก่ครู มีการเปิดโอกาสให้ครูไปค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นอกโรงเรียน

(3) การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการจัดให้มีการจัดระบบดูแลเอาใจใส่ครูให้ทำวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับหน้าที่รับผิดชอบของตน มีการให้คำแนะนำด้านความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีการให้ความช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อการทำงานวิจัยในชั้นเรียน มีส่วนร่วมในการแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาที่นำไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการวิจัยในชั้นเรียน มีการจัดระบบงานในโรงเรียนให้เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครู เช่น ความเป็นอิสระ กล้าคิด มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและพิจารณาหัวข้อวิจัย มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาจนได้แนวทางที่จะนำไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน มีส่วนร่วมในการคิดหาทางเลือกนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการพัฒนาให้ครูมีผู้นำด้านการวิจัย เพื่อจูงใจให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน

(4) การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการจัดให้มีการให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการบริหารงานงานวิจัยในชั้นเรียน มีการให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในโครงการวิจัยในชั้นเรียน มีการสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรม สัมมนาด้านการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีการจัดให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ความรู้และประสบการณ์การวิจัยในชั้นเรียน มีการพัฒนาให้ครูที่มีความรู้ความสามารถทางการวิจัย เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้ครูคนอื่น มีการสนับสนุนให้ครูที่มีความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียน เป็นวิทยากรแกนนำในการวิจัยของครู มีการสนับสนุนให้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไป มีการให้การยอมรับนับถืออย่างจริงจังต่อบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในชั้นเรียน มีการให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้มีการให้การยกย่องชมเชยครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

(5) การพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการจัดให้มีการให้ความดีความชอบแก่ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลการวิจัยไปปรับปรุงงานในหน้าที่ มีการให้โอกาสครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนได้ศึกษาต่อเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ มีการสนับสนุนการนำผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูไปขอเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น มีการให้ครูผลิตผลงานการวิจัยในชั้นเรียน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดีความชอบ มีการสนับสนุนให้ครูมีผลงานวิจัยได้รับเลือกเป็นครูต้นแบบ ครูแกนนำ มีการมอบหมายภาระหน้าที่ให้ครูผู้มีผลงานวิจัยได้รับผิดชอบงานที่ต้องใช้ความสามารถมากขึ้น มีการสนับสนุนและพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพของครูโดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน มีการเปิดโอกาสให้ครูที่มีผลงานวิจัยสามารถสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น มีการสนับสนุนและพัฒนาให้ครูผู้มีผลงานวิจัยมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน มีการประชาสัมพันธ์ให้ครูผู้มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนได้รับการยกย่อง

6. ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

ผลการวิจัยในชั้นเรียน เกิดประโยชน์กับบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ผู้ที่ได้ประโยชน์โดยตรง คือ นักเรียน และยังเป็นประโยชน์กับครู ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (มนสิข สิริทิสสมบุรณ์, 2547, หน้า 8)

(1) นักเรียน

- (1.1) เพิ่มผลผลิตทางการเรียน
- (1.2) ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการเรียนรู้
- (1.3) ปรับปรุงลักษณะผู้เรียน

(2) ครู

- (2.1) วางแผนการสอน
- (2.2) แก้ปัญหาชั้นเรียน
- (2.3) ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาการสอน
- (2.4) ผลิตสื่อการสอน และนวัตกรรม
- (2.5) พัฒนาวิชาชีพ

- (2.6) เพิ่มพูนศักยภาพด้านการสอน
- (2.7) พัฒนาผลงานทางด้านวิชาการ
- (3) ผู้บริหารสถานศึกษา
  - (3.1) กำหนดการส่งเสริมและการสนับสนุน
  - (3.2) วางแผนการดำเนินงานในโรงเรียน
  - (3.3) กำหนดนโยบายและแผนงานการปฏิบัติ
- (4) สถานศึกษา
  - (4.1) เป็นแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น
  - (4.2) แนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาวิชาชีพครู
  - (4.3) ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพครู

ไสว พิกขาว (2547, หน้า 12) กล่าวถึง ประโยชน์การวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งข้อค้นพบได้มาจากกระบวนการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และครูเกิดการพัฒนาการเรียนการสอน

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2547, หน้า 2-3) กล่าวถึง ประโยชน์การวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยวิธีการวิจัย ทำให้การเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง เป็นระบบเกิดผลดีแก่นักเรียน แสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ และทำให้อาชีพครูกลายเป็นวิชาชีพ ส่งเสริมความก้าวหน้าทางการศึกษา

ดิเรก จันทร์เพ็ญ (2550, หน้า 29) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และสถานศึกษา ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อให้ นักเรียนมีศักยภาพทางด้านการศึกษา

ขนิษฐา จิรนนท์ (2552, หน้า 71) สรุปประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน มีดังนี้

- (1) การวิจัยในชั้นเรียนช่วยให้ครูค้นพบวิธีการแก้ปัญหาในห้องเรียนของครูได้
- ตรง
- (2) ช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (3) นำผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- (4) ครูทำงานอย่างมีระบบ
- (5) รู้สึกภาคภูมิใจในวิธีการที่นำไปใช้
- (6) ส่งเสริมความก้าวหน้าทางการศึกษา

สุวิมล ว่องวานิช (2555, หน้า 25) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการการสืบค้นที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศึกษาเรียนรู้ และครูเกิดการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และด้วยการสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนที่เน้นการสะท้อนผลทำให้การวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตยที่ทำฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนของครูผู้สอนและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้บริหาร โรงเรียน และผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 26-28) ได้จัดสัมมนาศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศ ในโครงการวิจัยและทดลองหารูปแบบเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน และได้สรุปปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนไว้ดังนี้

- (1) ปัญหาการเลือกเรื่องที่จะทำการวิจัย ไม่สามารถวิจัยในรูปแบบที่ต้องการได้
- (2) ปัญหาการเขียนเค้าโครงการวิจัย ผู้วิจัยขาดข้อมูล ขาดความรู้ ไม่มีตัวอย่างเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย
- (3) ปัญหาในการเลือกสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขาดความรู้ ไม่มีความมั่นใจในการเลือกใช้สถิติให้ถูกต้องและเหมาะสม
- (4) ปัญหาในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ขาดเครื่องมือ ขาดกำลังคน และเวลาที่ค่อนข้างจำกัด
- (5) ปัญหาในการเขียนรายงานการวิจัยแหล่งค้นคว้าในท้องถิ่นมีน้อย ขาดเอกสารอ้างอิงในการรายงาน ผู้วิจัยไม่มีความถนัด
- (6) ปัญหาการนำผลการวิจัยไปใช้
  - (6.1) ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนเนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - (6.2) ผู้เกี่ยวข้องระดับต่างๆ ในหน่วยงานยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - (6.3) ขาดงบประมาณสนับสนุนในการเผยแพร่ และการนำผลการวิจัยไปใช้

- (6.4) ผู้ใช้ผลการวิจัยไม่มีความมั่นใจ ในการนำผลการวิจัยไปใช้
- (7) ปัญหาด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ดำเนินการวิจัย
  - (7.1) บุคลากรในระดับโรงเรียนมีความรู้ด้านการวิจัยน้อย
  - (7.2) ขาดผู้รู้ที่สามารถให้คำปรึกษาในการทำวิจัยแก่ผู้วิจัย
  - (7.3) บุคลากรในโรงเรียนต้องรับผิดชอบงานมาก
  - (7.4) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการวิจัยไม่เข้าใจจุดประสงค์ของการวิจัย จึงทำให้การดำเนินการวิจัยไม่เป็นไปตามธรรมชาติ
- (8) ปัญหาด้านงบประมาณในการวิจัย
  - (8.1) การจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่ทันการณ์
  - (8.2) มีปัญหาการใช้เงินงบประมาณ เนื่องจากช่วงปีงบประมาณกับช่วงปีการศึกษาคาบเกี่ยวกัน ทำให้สามารถใช้งบประมาณได้ในช่วงเวลาที่ต้องดำเนินการวิจัยบางขั้นตอน
  - (8.3) งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ
  - (8.4) การเบิกจ่ายงบประมาณกระทำไม่ได้ลำบาก
- (9) ปัญหาด้านอื่นๆ
  - (9.1) มีโครงการอื่นแทรกซ้อน ทำให้การวิจัยล่าช้า
  - (9.2) ขาดแหล่งค้นคว้าด้านวิชาการ ตำรา เอกสารอ้างอิง
  - (9.3) ขาดวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการวิจัย
  - (9.4) บุคลากรอื่นๆ ไม่สนใจงานวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ฉะนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมให้การวิจัยในชั้นเรียนสอดคล้องในกระบวนการเรียนการสอน

รังสรรค์ แสนบัณฑิต (2549, หน้า 22-28) กล่าวว่า บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนมี 6 ด้าน คือ

- (1) ด้านให้ความสำคัญกับวิจัยในชั้นเรียน เป็นการมองคุณประโยชน์ของงานวิจัยที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งผู้บริหารต้องกระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เทคนิควิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

(2) ด้านการสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จของวิจัยในชั้นเรียน การที่บุคคลทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการทำงาน จนเป็นที่พอใจของตนเอง และบรรลุเป้าหมายขององค์กร ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่เช่นเดียวกัน มีความปรารถนาในความสำเร็จของงาน หากได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนได้ทำงานที่เหมาะสม ทำทหายความรู้ ความสามารถ มีอิสระในการตัดสินใจแก้ปัญหา และหาวิธีการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานได้ด้วยตนเอง เมื่อประสบผลสำเร็จย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และพยายามที่จะปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

(3) ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน การได้รับความเชื่อใจ ไว้วางใจ และยกย่องชมเชยจากผู้อื่น และเมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งประสบผลสำเร็จ การยอมรับนับถือแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานนั้นด้วย ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่เช่นเดียวกัน หากได้รับการยอมรับ การเชื่อใจ ไว้วางใจ และยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน ตลอดจนยอมรับในความรู้ ความสามารถตนเองแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจ มีความภาคภูมิใจ รู้สึกเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ

(4) ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นพันธะผูกพันที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการเอาใจใส่ดูแลให้ความช่วยเหลือ ทั้งในด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนจนบรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

(5) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นการบ่งชี้ความชอบตามภาระหน้าที่ของครูที่เกิดจากผลของการที่ครูได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องพิจารณาจากผลงานการวิจัยของครูเป็นเกณฑ์ส่วนหนึ่ง เพื่อการพิจารณาความดีความชอบ หรือการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานให้สูงขึ้น

(6) ด้านการจัดสรรงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียน งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนในด้านการจัดสรรงบประมาณในการวิจัยในชั้นเรียน โดยการตั้งกองทุนเพื่อการวิจัย หรือประสานงานหางบประมาณจากองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2550, หน้า 35) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารกับการส่งเสริมการวิจัยไว้ ดังนี้

- (1) กำหนดให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงาน
- (2) ส่งเสริมให้ครูใช้กิจกรรมการแก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัย

- (3) สนับสนุน จัดหาทรัพยากรเพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูทำวิจัย
- (4) ยกย่อง ส่งเสริมครูหรือผู้วิจัยให้มีโอกาสก้าวหน้าทางวิชาชีพและทางวิชาการ
- (5) จัดเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัย หรือเข้าร่วมเวทีวิชาการที่ส่งเสริมการวิจัย

นัชฐา จิรนนท์ (2552, หน้า 80-90) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารกับการส่งเสริมการวิจัยไว้ ดังนี้

(1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารส่งเสริมให้มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนด้านเงินทุนและอุปกรณ์ประกอบการวิจัย สนับสนุนให้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ และติดตามผลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

(2) ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารยกย่อง ชมเชย รับฟังความคิดเห็นและยอมรับความสามารถของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์การวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งการเผยแพร่ผลงานวิจัยของครูให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

(3) ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารกระตุ้นครูให้เห็นความสำคัญของการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และค้นหาวิธีสอนใหม่ๆ สนับสนุนครูให้ได้รับการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านการวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อวางแผนกำหนดนโยบาย

(4) ด้านการมีความรับผิดชอบต่อผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารเอาใจใส่การทำวิจัยในชั้นเรียน แนะนำให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวิจัย และหาทางช่วยเหลือครูที่ยังไม่เคยทำการวิจัยในชั้นเรียนให้มีโอกาสทำการวิจัย

(5) ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานวิจัย การให้ความดีความชอบการใช้ผลงานวิจัยเพื่อปรับตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมทั้งให้มีการสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียน เป็นพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหารที่ได้กระตุ้น และสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านการศึกษา ค้นคว้า หรือการคิดแก้ปัญหาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย โดยอาศัยทักษะกระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในทุกๆด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบ

ต่อผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์

บริบทโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

1. ความเป็นของการจัดการศึกษาเอกชน

การจัดการศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีมานานนับแต่สมัยล้านนา หรือเมื่อ 600 กว่าปีก่อน การศึกษาเล่าเรียนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในวัดมุ่งเพื่อให้อ่านออกเขียนได้ สำหรับครูผู้สอนในวัด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ผู้ทำหน้าที่ครูใหญ่ ได้แก่ เจ้าอาวาส (ตุ้หลวง)
- 2) ผู้ทำหน้าที่สอนพระภิกษุและสามเณร ซึ่งปกติจะเป็นพระที่บวชมานานกว่า 6

พรรษา

- 3) ผู้ที่ทำหน้าที่สอนเด็กวัด (ชะ โณมวัด หรือสิกข์วัด) ซึ่งเป็นพระที่อาวโส้น้อย ส่วนเด็กที่เข้ามาเรียนส่วนใหญ่จะมีอายุประมาณ 10 ขวบ หากอายุน้อยมากก็จะเป็นภาระของพระผู้สอนเกินไป และหากอายุมากเกินไปก็จะไม่คล่องตัวในการปรนนิบัติวัฏฐากต่อครูผู้สอน รวมทั้งเป็นการเสียแรงงานของครอบครัวด้วย อย่างไรก็ตาม นักเรียนประเภทนี้มีทั้งที่ประจำอยู่ที่วัดและเข้ากลับเข้ สำหรับวิชาที่สอนกันนอกวัดก็มีวิชาต่อสู้ป้องกันตัวและวิชาชีพของครอบครัวหรือตระกูล ซึ่งถ่ายทอดให้แก่คนในสกุล ทำนองเดียวกันกับการเรียนการสอนของราชินิกุล บุตรหลานของราชการสำนักเก่าเรียนกันในวังและในราชบัณฑิต ส่วนความรู้ที่เล่าเรียน ได้แก่ วิชาศาสนาพุทธ ภูมิศาสตร์ มนุษยวิทยา รัฐประศาสนศาสตร์ ดาราศาสตร์ จริยธรรม เวชกรรม โหราศาสตร์ ช่างปั้น ปักทอง ร้อยกรอง เย็บซ่อม เป็นต้น (มนต์จิตดา บุญผาคำ, 2544, หน้า 23-24)

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา การจัดการศึกษาของเอกชน เรียกว่า "โรงเรียนสามเณร" ซึ่งหมายถึงโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้น โดยเอกชนหรือคณะบุคคลด้วยทุนทรัพย์ส่วนตัวและจำกัดประโยชน์ต่างๆ ที่จะได้รับเฉพาะหมู่คณะของตน การจัดการศึกษาช่วงนี้ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยคณะมิชชันนารีศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก และโปรเตสแตนต์ ในระยะแรกใช้วิธีการจ้างให้เรียน ให้เรียนฟรี เช่น โรงเรียนอัสสัมชัญในช่วงเริ่มต้น (ก่อตั้งปี พ.ศ. 2428) บาทหลวง โกลอมเบต์ได้รวบรวมเด็กเร่ร่อน เด็กข้างถนน และเด็กยากจนมาเรียนหนังสือ แต่จัดให้เด็กเร่ร่อนและเด็กกำพร้าอยู่เป็นเด็กประจำในโรงเรียน เมื่อคณะเพรสไบทีเรียน โดยหมอสอนศาสนาเอส.ซี. ยอร์ช ตั้งโรงเรียนสตรีเสรีเยต เอ็ม เฮาส์ หรือโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง หรือโรงเรียนวังหลังซึ่งมีนางสาวโคล

เป็นผู้บริหารในปี 2413 ขึ้น จึงเริ่มมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการเรียน ค่าอาหาร และค่าที่พักขึ้นเป็นครั้งแรก ปัจจุบันโรงเรียนดังกล่าว คือ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

หลังจากนั้น เอกชนทั้งที่เป็นบุคคล คณะบุคคล และมูลนิธิได้จัดตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้น เช่น โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสเซเวียร์ (2448) ซึ่งเป็นโรงเรียนไทย-ฝรั่ง ในเครือของคริสตศาสนิกายคาทอลิก โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยหรือโรงเรียนบางกอกคริสเตียนไฮสกูล รวมทั้งมีโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยคนไทย เช่น โรงเรียนบำรุงวิชา โดยนางบุญเกิด ปาจิณพยัคฆ์ และโรงเรียนราชินีซึ่งสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดตั้งขึ้นเป็นการส่วนพระองค์ โรงเรียนเหล่านี้เรียกกันว่า "โรงเรียนเซนต์สกูล" มาตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ทั้งนี้ โรงเรียนเซนต์สกูลที่เปิดสอนภาษาไทยโบราณ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาแขก เรียกว่า "โรงเรียนวิเศษเซนต์สกูล"

ต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว "โรงเรียนเซนต์สกูล" เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนบุคคล" ตามระเบียบการศึกษาสำหรับประเทศสยาม พ.ศ. 2454 แบ่งเป็นโรงเรียนบุคคลที่สอนวิชาสามัญและโรงเรียนบุคคลที่สอนวิชาเฉพาะอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เมื่อมีการตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 เป็นกฎหมายฉบับแรก จึงเปลี่ยนชื่อโรงเรียนดังกล่าวเป็น "โรงเรียนราษฎร์" ซึ่งตามนัยของกฎหมายฉบับนี้หมายถึง "สถานที่อันเอกชนคนใดคนหนึ่งให้ศึกษาแก่หมู่ผู้เรียน" ภายหลังการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2464 และจุดมุ่งหมายที่จะขยายการศึกษาให้แพร่หลาย ประกอบกับการได้มีการรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานของโรงเรียนราษฎร์ให้เท่าเทียมกับโรงเรียนของรัฐ ทำให้มีโรงเรียนราษฎร์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจึงได้มีการประกาศใช้ประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 2 ขึ้น ในพ.ศ. 2479 เพื่อปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับก่อนโดยมีการเพิ่มอำนาจของรัฐในการลงโทษโรงเรียนราษฎร์ที่ปฏิบัติผิดพระราชบัญญัตินี้ เมื่อแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี รัฐจึงสนับสนุนให้เอกชนมาร่วมจัดการศึกษามากขึ้นในทุกระดับ มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้นแทนกองโรงเรียนราษฎร์กรมวิสามัญ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 เพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลรับผิดชอบกิจการโรงเรียนราษฎร์ให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับโรงเรียนของรัฐ และเรียกชื่อใหม่เป็น "โรงเรียนเอกชน" หรือ "สถานศึกษาเอกชน" (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 หน้า 10-11) นอกจากนี้ยังได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาเอกชนและนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ โดยการตราพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบันจึงได้ยกเลิก และประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2551

2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้น เอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการให้บริการการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของรัฐไม่สามารถจัดได้หรือจัดได้ไม่เพียงพออันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรของรัฐ และนับวันการศึกษาเอกชนจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น เนื่องจากบทบัญญัติทางกฎหมายได้เอื้อต่อการให้ภาคเอกชนมาลงทุนทางการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้จากในมาตรา 43-46 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้เอกชนมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษา เอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับทุกประเภท โรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่โรงเรียนเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้โรงเรียนเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

(1) หน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 7 ก วันที่ 11 มกราคม 2551 ได้กำหนดให้สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1.1) รับผิดชอบงานธุรการ และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- (1.2) เสนอแนะนโยบายยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาเอกชนต่อคณะกรรมการ
- (1.3) ส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ การประกันคุณภาพ การวิจัยและพัฒนาเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาเอกชน
- (1.4) รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับกองทุน
- (1.5) ดำเนินการจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาเอกชนตามมาตรการที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา 13 (4)
  - (1.5.1) เป็นศูนย์สนับสนุนข้อมูล และทะเบียนกลางทางการศึกษาเอกชนตลอดจนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาเอกชน
  - (1.5.2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน, 2550, หน้า 33)

(2) ขอบข่ายความรับผิดชอบของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในปัจจุบันสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนรับผิดชอบในการส่งเสริมและดูแลโรงเรียนเอกชนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งได้แก่สถานศึกษาหรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นปริญญาตรี แก่นักเรียนทุกพลัดรวมกันเกินเจ็ดคนขึ้นไป ผู้จัดตั้งอาจเป็นบุคคลทั่วไป หรือนิติบุคคล (บริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วน มูลนิธิ สมาคม หรือสหกรณ์) แต่ทั้งนี้ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ได้จำแนกลักษณะของโรงเรียนเอกชนไว้ ดังนี้ คือ

(2.1) โรงเรียนในระบบ เป็นการจัดการศึกษาโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2.2) โรงเรียนนอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการศึกษา (พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน, 2550 หน้า 30) และมาตรา 159 กำหนดให้โรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบแล้วแต่กรณี และให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้แทนของนิติบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน, 2550, หน้า 66)

โรงเรียนในระบบแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทสามัญและประเภทอาชีวศึกษา โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญในระดับการศึกษาต่างๆ ตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหรือที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนที่จัดการศึกษาประเภทนี้ ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจัดโดยเอกชนทั่วไป มูลนิธิ สำนักพระราชวัง เป็นผู้รับใบอนุญาต โรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจนตามพระราชประสงค์ โรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อการกุศล และโรงเรียนของวัดในพระพุทธศาสนา ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542, หน้า 1)

สภาพสถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาเอกชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก โดยมีเจตนาที่จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังกำหนดสิทธิของชนชาวไทย

ว่าให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน อีกทั้งกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย รู้รักสามัคคี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550, หน้า 28)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา สิทธิหน้าที่ระบบการศึกษา แนวทางการจัดการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัด ซึ่งนอกเหนือจากรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นก็มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ทั้งนี้จะต้องมีเอกภาพเชิงนโยบาย แต่หลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบการประกันคุณภาพ การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งทุกเรื่องมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน

จุดเด่นของการศึกษาเอกชน คือ โรงเรียนเอกชนมีความคล่องตัวและรวดเร็วในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารมีความรู้พื้นฐาน ทักษะและประสบการณ์การบริหารเชิงธุรกิจและการศึกษาเป็นอย่างดีไม่ยึดติดอยู่กับระเบียบมากนัก การทำงานต้องมุ่งประสิทธิภาพให้คุ้มค่าการลงทุน ศึกษาและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้าทำงานโดยจ่ายค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้ (จรรยาพร ธรณินทร์, 2543, หน้า 3)

(1) แนวโน้มของการศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษาในอนาคต จากรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการจัดการศึกษาเอกชนในทศวรรษหน้าได้ข้อสรุป ดังนี้

(2) รัฐยังคงมีนโยบายเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาต่อไป และมีนโยบายเปิดโอกาสให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาประเภทสามัญศึกษามากขึ้น โดยมีจุดเน้นในระบบและประเภทที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมโดยส่วนรวม รัฐจะปรับแนวปฏิบัติให้โรงเรียนเอกชนที่มี

คุณภาพช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษาประเภทสามัญศึกษามากขึ้น อย่างไรก็ตามก็ดีเอกชนควรเน้นการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล เช่น อาชีวศึกษา หรือระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ในขณะที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อมวลชนเป็นหน้าที่ของรัฐ

(3) โรงเรียนเอกชนจะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งด้านวิชาการและการเงินเพิ่มขึ้น โดยเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก สำหรับโรงเรียนเอกชนการกุศลและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดภาคใต้ รัฐยังคงส่งข้าราชการครูไปช่วยสอนต่อไป

(4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ยังคงมีบทบาทหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนต่อไป โดยเพิ่มบทบาทการส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนมีมาตรฐานและคุณภาพตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด บทบาทใหม่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้แก่ การชี้ช่องทาง และการส่งเสริมการลงทุนทางการศึกษา

(5) โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาจะมีอิสระในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนมากขึ้น โดยอิงกรอบของหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จะมีการเรียนการสอนมากกว่า 1 ภาษา เมื่อเด็กเรียนรู้ภาษาแม่เข้มแข็งแล้ว จะมีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น จะมีการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์และภาษาต่างประเทศตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และครูโรงเรียนเอกชนจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากขึ้น

(6) เทคโนโลยีการศึกษาจะมีบทบาทต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาเพิ่มขึ้น อีกทั้งจะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสำนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการด้วย

(7) เอกชนจะถือว่าการลงทุนทางการศึกษาเป็นการลงทุนทางธุรกิจอย่างหนึ่ง จะมีการนำระบบธุรกิจมาใช้มากขึ้น ผู้อำนวยการโรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านการบริหารเป็นอย่างดี และมีความรู้ด้านการศึกษาพอที่จะเข้าใจเรื่องการศึกษาได้ โรงเรียนเอกชนที่ไม่ได้บริหารโดยมีอาชีพจะต้องปิดกิจการเป็นจำนวนมาก และการบริหารตามระบบครอบครัวจะลดลงอย่างมาก

(8) ผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาต่อไป แม้โรงเรียนจะเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนค่อนข้างสูงก็ตาม โรงเรียนที่ผู้ปกครองนิยมจะต้องเป็นโรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงเท่านั้น

(9) โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาที่ได้รับเงินอุดหนุนจะเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ไม่เกินอัตราที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ส่วนโรงเรียนที่ไม่ได้รับเงินอุดหนุนจะสามารถเก็บค่าธรรมเนียมได้ตามความเหมาะสม แต่ถ้าเกินอัตราที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดก็

จะต้องจัดหาทุนให้นักเรียนเรียนดีแต่ยากจนได้เรียนฟรี อย่างไรก็ตามโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาจะต้องพึ่งตนเองมากขึ้น โดยเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้เสรีตามกลไกตลาด

(10) นักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาระดับประถมศึกษาจะมีคุณภาพทัดเทียมกับนักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนของรัฐ และนักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญระดับมัธยมศึกษา จะมีความสามารถทางภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยดีกว่านักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนของรัฐ

(11) กลยุทธ์ที่ทำให้โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาคำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ ได้แก่

(11.1) การรับรองมาตรฐานคุณภาพโรงเรียน

(11.2) มีการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

(11.3) มีการส่งเสริมทางด้านวิชาการ

(11.4) มีการกระตุ้นให้เจ้าของโรงเรียนมีใจรัก และหาวิธีการพัฒนา

โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

(11.5) ให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล

(11.6) ทำให้โรงเรียนมีความเป็นสากล

(11.7) ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนทำหน้าที่เป็นหน่วยส่งเสริมการลงทุนทางการศึกษา

(11.8) โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาจะลดน้อยลง แต่จะเพิ่มในประเภทอาชีวศึกษาโดยเน้นในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้มีผู้ทำวิจัยรวบรวมตามที่น่าสนใจได้ดังนี้

งานวิจัยในประเทศไทย

ภิญโญ ทองศรี (2548, หน้า 121) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 พบว่า (1) ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีพฤติกรรมด้านการลงมือทำวิจัยมาก และมีพฤติกรรมด้านการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสู่สาธารณชนน้อยที่สุด (2) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ คุณลักษณะของ

ผู้ทำวิจัย กระบวนการทำงาน การได้รับการยอมรับ การได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ความต้องการความก้าวหน้าในอาชีพ การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านแหล่งข้อมูล การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านเวลา การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านงบประมาณ วุฒิการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ตำแหน่งอาจารย์ 3 ความรู้ความเข้าใจในหลักการทำวิจัยในชั้นเรียน และประสบการณ์ด้านการสอนตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ ตำแหน่งอาจารย์ 2 วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ เพศหญิง และอายุ 40 ปีขึ้นไป (3) ตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำวิจัยในชั้นเรียน คือ การสนับสนุนจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะของผู้วิจัย วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป กระบวนการทำงาน การสนับสนุนจากผู้บริหารด้านวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านการได้รับการยอมรับ และการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านเวลา

นอกจากนี้ สุนทร ราชโยธา (2548, หน้า 128) ได้ทำการวิจัยปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 พบว่า (1) ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แหล่งข้อมูลในการทำวิจัย รองลงมา ได้แก่ งบประมาณ สนับสนุนการวิจัย และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การดำเนินงานวิจัย (2) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การดำเนินงานวิจัย บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิจัย งบประมาณ สนับสนุนการวิจัย และแหล่งข้อมูลในการทำวิจัยแตกต่างกัน โดยพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีขึ้นไป มีปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 20 ปีลงมา (3) ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียนด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวิจัยไม่แตกต่างกัน และพบว่าครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การดำเนินการวิจัย งบประมาณสนับสนุนการวิจัย และแหล่งข้อมูลในการทำวิจัยแตกต่างกัน โดยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน มากกว่าครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก

รังสรรค์ แสนบัณฑิต (2549, หน้า 83) ได้ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหาร อำเภอบางปะกง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงคะแนนจากมากไปหาน้อย พบว่า 3 อันดับแรก คือ ความก้าวหน้าในตำแหน่ง การงานของผู้วิจัย การสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน 2) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมจำแนกตาม ประสบการณ์เป็นผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 3) บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษา วุฒิกศัการระดับปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณรงค์ คุ่มภัย (2550, หน้า 95) ศึกษาการพัฒนาครูด้านกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนคุณาสาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนคุณาสาด ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม ครูผู้สอนส่วนมากประสบปัญหา คือ ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะในเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน ขาดแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นในการทำการวิจัยในชั้นเรียน ขาดเอกสาร ตำราที่เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ขาดตัวอย่างงานวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้ครูได้ศึกษาเป็นตัวอย่าง ขาดการนิเทศติดตามผลและให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ขาดวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณที่สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ครูผู้สอนมีภาระงานที่รับผิดชอบมากส่งผลให้ครูผู้สอนมีเวลาที่จะศึกษาหาความรู้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนไม่เพียงพอ มีความเข้าใจไม่ถูกต้องในหลายประเด็นเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน เช่น คิดว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน การทำวิจัยไม่ใช่หน้าที่ของครู ด้านความต้องการและแนวทางในการพัฒนาครู ครูผู้สอนด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าครูผู้สอนส่วนมากมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการวิจัยในชั้นเรียน โดยต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาตนเองในด้านการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะในด้านการวิจัยในชั้นเรียน และต้องการใช้การวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาความก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพครู ส่วนแนวทางในการพัฒนาครู คือการจัดอบรม การนิเทศติดตาม และหาตัวอย่างงานวิจัยเอกสารสำหรับการค้นคว้าของครู เป็นแนวทางในการดำเนินการ ผลจากการดำเนินการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นลง สรุปได้ว่า ครูผู้สอนที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนาตนเองด้านการวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 15 คน มีความตระหนัก และเห็น

ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน สามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในเรื่องที่ดำเนินได้จนประสบผลสำเร็จ มีผลงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็นของตนเอง

ดิเรก จันทร์เพ็ญ (2550, หน้า 114-115) ศึกษาสภาพการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน และสภาพปัญหาเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ พบว่า ครูที่ทำวิจัยจะทำการวิจัยในเรื่องที่ผู้สอนมีความรู้ มีความถนัด และเรื่องที่ทำ การวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอน โดยปรับให้มีการยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาพการเรียน การสอน งบประมาณที่ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนจะใช้งบประมาณส่วนตัว มีการนำผลการศึกษา จากงานวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ปรับปรุงงานวิจัยครั้งต่อไป และครูไม่มีความมั่นใจในการเขียน รายงานการวิจัยในชั้นเรียน สภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนที่ทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูขาดที่ปรึกษาในการทำวิจัยในชั้นเรียน ทำการวิจัยเฉพาะในเรื่องที่ตนถนัดและสนใจมากกว่า ที่จะทำการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของนักเรียนหรือการเรียนการสอน หน่วยงานระดับสูงขึ้นไปไม่มี ตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ขาดงบประมาณที่ใช้ในการทำ วิจัยในชั้นเรียน ไม่มีความรู้เรื่องสถิติในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่มีเวลา การวิจัยเป็น การศึกษาในช่วงระยะเวลาเดียวไม่มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ขาดแนวคิดและประสบการณ์ใน การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน สภาพปัญหาของครูผู้สอนที่ไม่ทำวิจัยในชั้นเรียนหรือทำวิจัย ในชั้นเรียนแต่ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย พบว่า ครูไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำ วิจัยในชั้นเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ขาดแคลนแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน ขาด งบประมาณสนับสนุนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีความรู้ในการเลือกเรื่องที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน ขาดที่ปรึกษา หรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน หน่วยงานในระดับสูงไม่ได้กำหนด มาตรฐาน หรือรูปแบบในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน และไม่ได้สนับสนุน ส่งเสริมจากผู้บริหารสถานศึกษาตามลำดับ

ปิยะ วงศ์คำจันทร์ (2550, หน้า 99-103) ได้ศึกษาสภาพการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดสอนช่วง ชั้นที่ 1-3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการให้ความสำคัญแก่งานวิจัยในชั้นเรียน และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย 3 อันดับแรกตามลำดับ การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำงานวิจัยในชั้นเรียน ด้าน การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของผู้ทำงานวิจัย และด้านการให้ความสำคัญแก่

งานวิจัยในชั้นเรียน ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าสภาพการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า มีความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ขนิษฐา จิรนนท์ (2552, หน้า 133-134) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานดีเด่น สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้สรุปผลการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีความรับผิดชอบครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ กลุ่มครูมีความคิดเห็นว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน และด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการวิจัยในชั้นเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมาน พบวันดี (2549, หน้า 44 อ้างถึงใน Kenneth, 1992, p.60) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาครูนักวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐเพนซิลวาเนียตอนเหนือ พบว่ามีบทสรุปเกี่ยวกับการวิจัยของครูทั้งหมด 6 ข้อใหญ่ๆ แต่ข้อสรุปที่ 3 คือการสนับสนุนและให้ความร่วมมือจากฝ่ายบริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความพยายามทำวิจัยของครู ข้อสรุปที่ 4 คือการพิจารณาความคิดเห็น โดยผู้เข้าร่วมว่าด้วยการวิจัยในฐานะเครื่องมือพัฒนาวิชาชีพที่ได้ผล

ข้อสรุปที่ 5 อธิบายอุปสรรคเด่นๆ 2 อย่างต่องานวิจัยของครู คือ เวลา กับทัศนคติ โดยข้อสรุปที่ 6 การส่งเสริมงานวิจัยของครูในโรงเรียนของรัฐเพนซิลวาเนีย เพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามก็ต้องทำด้วยความสมัครใจทำเป็นระบบและร่วมมือร่วมใจกัน

สมาน พบวันดี (2549, หน้า 45 อ้างถึงใน Hernandez, 2001, p.208-A) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบมืออาชีพ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยมีผู้เข้าร่วมศึกษาเป็นครู 9 คน จากพื้นที่ทุรกันดาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ บันทึกผลลงในแบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่สามารถค้นพบการสอนในชั้นเรียน คือ ความตระหนักในวิธีการสอน ความรู้สึกที่มีต่อความมีประสิทธิภาพของครู การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการกระทำของนักเรียนจะเพิ่มคะแนนผลการสอบที่เกิดจากการปรับปรุงการเรียนการสอน การช่วยเหลือกัน การวิจัยเชิงปฏิบัติการใช้ในวิธีการพัฒนาสู่อาชีพที่สามารถสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน

จากความหมายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในระดับปานกลางเพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจและส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้ครูเห็นความสำคัญและมีกำลังใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทการพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน ทั้ง 7 ด้านอย่างเต็มความสามารถ คือ การพัฒนาให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียนการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และการพัฒนาความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งถ้าแสดงบทบาทได้เต็มตามศักยภาพ เกิดผลสำเร็จในการทำวิจัยในชั้นเรียน จะช่วยพัฒนาทั้งครูผู้เรียน และระบบการจัดการศึกษาไปพร้อมกัน